

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення доповнень до Закону України «Про авторське право і суміжні права» (щодо свободи панорами)»

I. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Свобода панорами – це можливість фотографувати, знімати на відео, замальовувати та іншим способом фіксувати зовнішній вигляд тих захищених авторськими правами об'єктів, які знаходяться у відкритих для вільного відвідування місцях або видимі з таких місць, тобто будівель, пам'ятників, мостів, інтер'єрів станцій метро і т. д. Також свобода панорами передбачає відсутність будь-яких обмежень з боку авторів творів на виготовлення, розповсюдження і публічну демонстрацію подібних зображень.

Свобода панорами закріплена в законодавстві 53 країн світу (зокрема, це такі країни, як Австралія, Австрія, Алжир, Бангладеш, Беліз, Болівія, Бразилія, Великобританія, Венесуела, В'єтнам, Вірменія, Гватемала, Гонконг, Данія, Еквадор, Єгипет, Ізраїль, Індія, Ірландія, Іспанія, Канада, Кенія, Китай, Колумбія, Коста-Ріка, Ліхтенштейн, Малайзія, Мексика, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Пакистан, Парагвай, Перу, Південна Корея, Північна Корея, Польща, Португалія, Російська Федерація, Сербія, Сінгапур, Словаччина, Таїланд, Туніс, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Хорватія, Чехія, Швейцарія, Швеція, Ямайка, Японія).

Свобода панорами обмежує на користь суспільства окремі можливості правовласника щодо вжиття заходів відносно фотографа чи будь-кого, хто поширює зображення. Свобода панорами є винятком із загального правила, за яким власник авторського права має виключне право дозволяти репродукцію та розповсюдження твору.

На сьогодні в законодавстві України, зокрема в Законі України «Про авторське право та суміжні права», відсутні будь-які норми щодо свободи панорами.

Законопроект передбачає правовий режим «вільного використання» (що означає: без дозволу автора, іншої особи, яка має авторське право, і без виплати авторської винагороди) стосовно об'єктів, розташованих у публічно доступних місцях, тобто таких, що досяжні для широкої публіки, є доступними для фотографування, є частиною пейзажу.

До поняття «використання» включені винятково некомерційні види використання публічно доступних об'єктів авторського права, зокрема відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі (наприклад, за допомогою фотографії, кінозйомки, малювання) з їх подальшим опублікуванням (наприклад, у туристичних довідниках, промоційних роликах, паперових та електронних енциклопедіях тощо).

Поняття «некомерційне використання» застосовується в законодавстві України, зокрема в статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», у контексті «некомерційне використання знака для товарів та

послуг». Некомерційне в даному випадку означає «без мети отримання прибутку».

Поняття «публічно недоступне місце» використовується в законодавстві України, зокрема у Кримінальному процесуальному кодексі України (статті 267, 269, 270) і означає: «місце, до якого неможливо увійти або в якому неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб».

Відповідно, під «публічно доступним місцем» у законопроекті розуміється місце (як у приміщеннях, так і поза ними; як у межах населених пунктів, так і поза ними), до якого можливо увійти або в якому можливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб. Іншими словами, це весь публічний, громадський простір.

Практично це поширює свободу панорами на ті об'єкти, які постійно знаходяться в місцях, відкритих для загального доступу громадян.

«Постійно» в даному випадку означає, що свобода панорами не поширюється на випадки транспортування, перенесення об'єктів авторського права з одного місця в інше по маршруту, який пролягає через публічно доступні місця.

Предметно дія норми розповсюджується на:

- твори живопису;
- твори архітектури;
- твори скульптури;
- твори графіки;
- фотографічні твори;
- твори ужиткового мистецтва.

При цьому законні інтереси авторів даних об'єктів не порушуються, адже: по-перше, дозволяється лише некомерційне використання творів;

по-друге, не підлягають обмеженню особисті немайнові права інтелектуальної власності (зазначення імені автора, якщо це практично можливо; збереження цілісності твору тощо), які підлягають захисту в судовому порядку на загальних підставах.

По суті, йдеться про більш повне задоволення культурних потреб громадян України шляхом створення правової бази, яка обмежуватиме окремі майнові права авторів (які і так неможливо реалізувати внаслідок публічності розміщення об'єктів) на користь суспільства.

Прийняття законопроекту дозволить прискорити розповсюдження інформації про туристичні об'єкти України, сприятиме розвитку безкоштовних освітніх проектів, таких як Вікіпедія, а також дозволить гармонізувати у цій частині вітчизняне законодавство з законодавством ЄС.

У Директиві 2001/29/ЄС Європейського парламенту і Ради від 22 травня 2001 р. присутнє положення щодо гармонізації певних аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві (Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society) – у Статті 5, розділу 3 (h) цієї директиви надається можливість (хоча і не вимагається)

державам-членам ЄС включати пункт про «свободу панорами» у свої закони про авторське право.

II. Цілі й завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є врегулювання у законодавчому порядку відносин щодо некомерційного використання творів живопису, архітектури, скульптури та графіки, фотографічних творів, творів ужиткового мистецтва, що постійно знаходяться у публічно доступних місцях.

III. Загальна характеристика і основні положення

Проект закону спрямований на законодавче врегулювання свободи панорами, що передбачає право необмеженого числа осіб використовувати (відтворювати і розповсюджувати) твори живопису, архітектури, скульптури та графіки, фотографічні твори, твори ужиткового мистецтва, що постійно знаходяться у публічно доступних місцях.

IV. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Відносини щодо правомірного використання твору без згоди автора регулюються Цивільним кодексом України, Законом України «Про авторське та суміжні права». Зміни до Цивільного кодексу України та інших законів не потрібні.

V. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація цього Закону не потребує виділення додаткових коштів із Державного бюджету України.

VI. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття запропонованого проекту Закону України «Про внесення доповнень до Закону України «Про авторське право та суміжні права»» дозволить більш повно задовольнити культурні потреби громадян України щодо доступу до творів мистецтва, які мають публічний характер; дозволить прискорити розповсюдження інформації про туристичні об'єкти України, сприятиме розвитку безкоштовних освітніх проектів, таких як Вікіпедія, а також дозволить наблизити у цій частині вітчизняне законодавство до законодавства провідних країн світу.